

Ген. М. ОМЕЛЬЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО

старший

u5834

3186160355

ЕВОЛЮЦІЯ
В ФОРМУВАННІ
ВІЙСЬКОВОЇ ЕЛІТИ

I.

УКРАЇНСЬКЕ ВОЄННО-НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО

1931

ч.І.

Ген.М.Омельянович-Павленко /старший/.

ЕВОЛЮЦІЯ В ФОРМУВАННІ
ВІЙСЬКОВОЇ ЕЛІТИ.

144492

SLOVANSKÁ KNIHOVNA

3186160355

313 909

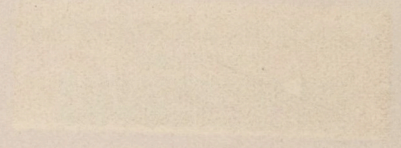
Українське Воєнно-Наукове Товариство.

1931.

1.1.

Prof. M. Opatrný - Jaroslav Vojtěch

ROZKAZ V ZÁKONNÝCH
PŘÍKAZECH

Ústřední knihovna - Jaroslav Vojtěch

1931.

Ген.М.Омельянович-Павленко /старший/.

ЕВОЛЮЦІЯ В ФОРМУВАННІ
ВІЙСЬКОВОЇ ЕЛІТИ.

З м і с т .

- Ввід.
- Управнення війни й воєнного діла.
- Війна будучого й армія майбутнього.
- Кадри; еволюція в формуванні еліти старшинського корпусу та шляхи, що мають вести сотника до класи Військової Старшини.
- Корективи в проходженні служби старшинським корпусом.
- Висновки.
- Заключення.

П р и л о г и :

1. Оперативне кредо.
 2. Настільна бібліотека Військового Старшини /катальог/.
-

Ген. М. Омелянович-Павленко / стаття /

ВІСНИК ВІСЬМОГО
ВІСЬМОГО

Зміст

- Гала.
- Управління війни в Україні
- Наукова Колегія Товариства.
- Надія; еволюція в формуванні еліти старшин
- Якого кордону та яка, що має бути сот-
- ння до краю Віснорової Старшини
- Норматив в прохолодні зручності старшини
- кордону.
- Рішення.
- Завдання.

Відомості

1. Оглядні питання
2. Рішення Віснорової Старшини

ЕВОЛЮЦІЯ В ФОРМУВАННІ ВІЙСЬКОВОЇ ЕЛІТИ.

Вступне слово.

При вивчанні сучасних нам армейських організмів звертає нашу увагу факт, що той службовий момент, який все мав місце в кар'єрі старшини і з яким сполучалася потреба більшої універсалізації знань, тепер наслідком появи нових засобів боротьби, пересунувся куди ближче до початку служби старшини. Раніше сама назва генерал /general - загальн. коман./ відповідала й суті функцій того начальника, так би мовити фіксувала її. Але тепер уже і для підполковника та полковника є нормальним командувати відділом із кількох родів зброї.

Зазначаючи ось це, ми й уважаємо для цих рангів більш відповідною класифікацію їх як "В і й с ь к о - в о ї с т а р ш и н и" - старшини від війська; відмічаємо ще й те, що момент, коли саме має відбуватися цей перехід од вузької спеціалізації до універсальності, в житті старшини є складний і зобов'язує її до пильної праці над собою, а це на нашу думку, виправдає і спробу повернути до реєстру старшинських рангів ранг маюросавула, як першу у класі Військової Старшини.

Зрозуміла річ, що Військова Старшина не може байдуже пройти повз такі кардинальні питання, як роль війни в житті людства, а значить - і яка вага воєнного діла для соціального організму; бо ж дати на них одпо-

від змушує її обов'язок керівника молодшої старшини.-

А тому вважаємо доцільним, раніше ніж перейти безпосередньо до розгляду поставленої теми, коротко зупинитися над цими питаннями в розділі "Управління війни та воєнного діла".

Управління війни
та воєнного діла.

Життя - це боротьба, застій - смерть. Коли ж боротьба, то неухильно повставатимуть конфлікти, гордієві вузли. Розв'язувати ж конфлікти іншим способом, як війною, людство ще не спромоглося, хоч і стало змагає до того. І в цьому право війни на існування.

А тому треба зупинитися над питанням, що його підносить Лебон "Чи приносить війна людству самі злидні, чи й певні користі?" Він справедливо вказує на те, як відбився на поступі культури розвій стратегічних шляхів та військової техніки взагалі. "А чи повстала" - питає він, "хоч одна велика культура без співучасті меча?" В цих запитах ми і знаходимо для воєнного діла певну моральну підвалину.

Та й у психіці нас, до яких тепер так часто люблять апелювати, війна також займає своє, і не погане, місце; правда, народній епос різко відрізняє війну - двобій у рівних умовах од так званої "кари Божої", за яку він уважає борню в умовах нерівних /приклад - напади монгольських орд та інших азятів на славянські князівства/.

Що ж до походів, коли мечеві ставлено завдання гуманітарного чи релігійного характеру, як це мало місце на Україні чи на Дону при походах за визволення бранців та в обороні прав пригночених, то треба відмітити, що "славу добувати" ходили не лише бідахи, але й такі козаки, яким журиться про хліб щоденний не доводилося. Не з примусу ж вони сідали на коня та бралися за шаблюку?

Значить, у природі річей є щось, що виправдує роллю "меча" в житті людства; і нам здається, що в підсві-

домости людської є певність у тому, що правд є кілька /що є істина?/, і вирішати, за ким вона має "посвятний меч" - себто - хай правда буде з тим, із ким Доля-Бог.

Ось кілька рядків зі "Свята в Чигирині":

- Не плачте, братія! за нас
І душі праведних і сила
Архистратига Михаїла.
Не за горами кари час,
Молітесь, братія! - так промовляв до ко-

заків благочинний.... А далі - д'якон:

- "Нехай ворог гине!
Беріть ножі! Освятили".

А ось що каже клясик /Клявзевиц/: "Війна є продовження політики тільки іншими засобами", ці слова, не забуваймо цього, належать тому, хто сам мріяв впасти смертю хоробрих у великій, чудовій, де мала вирішитися доля Батьківщини, бійці.

Глибоко помилилися ті, які думали, що зі знищенням тронів, припиняться і війни, навпаки - при нових соціально-політичних устроях держав XIX та XX століття війни стали більш кривавими, - а хіба ж тепер носіями ідей не маси?

Очевидячки й "раціо", що опановує людство, не спливає його від збройної боротьби; та хіба ж німецька соціально-демократія, що заступала найбідніший люд держави, не голосувала за воєнні кредити, себто - за війну, навіть знаходячи для того підставу і у своїм партійнім світогляді, а не лише в тому, що правда її Фатерлянду була загрожена.

А чи ж можуть патріоти Сходу мислити инакше, коли їхня правда історично знаходиться під загрозою імперіалізму близьких сусідів, згадаймо хоч би слова, що їх приписують гетьманові Мазепі, - "Ой горе тій чайці небозі, що вивела своїх діток при битій дорозі".

Проте не треба забувати, що жакливі підсумки останньої війни з її гекатомбами, величезними матеріальними втратами, руїною колись квітучих країн - лягли важким тягарем на психіку мас і викликали поширення у світі пацифістичних ідей.

А все ж життя ще раз довело, що воно є найбільшим коректором: в міру того як загоюються рани, зростає в переможених народів ідея реваншу. Економічна ситуація без сумніву тут має вагу, але, на нашу думку, лише посередню. L'amour propre /гідність/ - ось що є, властиво, тим мотором, який жене людство і нашої доби до нових гарячкових зброень, що їх не щастить і досі спинити навіть такому здібному політикові, яким, без сумніву, є Бріан, із його крилатим гаслом - "війна - війни".

Історія знає приклади, коли геніальний полководець по перемозі ставив собі завданням установити справедливий мир, - і що ж - хіба були ліпші наслідки: переможені, як борці на арені, використовували даваний їм відпочинок для того, щоб витворити собі нові можливості для продовження війни. - Така практика життя, і заплещувати на це очі, чи не означає - уявляти собі людство в рожевих барвах?

За нашої доби в ролі переможених опинилися народи, повні ще життєвої енергії, нації, меч яких ще ось недавно був повитий побідними лаврами, - і ці народи прагнуть, а це й є найголовнішим, бо це ж джерело чину, знов заняти своє місце серед повноправних народів світу. Де вихід, - у перевихові? Справа, на нашу думку, затяжна, бо історія нас учить, що навіть і генії звертаються для розв'язання конфліктів до двобою /Пушкін/. Бачимо ми також і те, що і висококультурні народи /колективна мораль/ займають і сьогодні позицію en garde ; а що ж дасть нам перспектива, коли ми кинемо оком по над головами цивілізованих народів наших часів до далеких азійських чи африканських просторів, де народи ще і справді лише прокидаються?

Історія - ця книга буття народів - каже нам також, що ідея щоби пробити собі шлях до широкого світу завжди вимагала співробітництва меча; таї було за великої французької революції, а наше покоління - наочний свідок того, що медовим місяцем комунізму була

доба воєнничого комунізму. Так було, так буде! І нема ріжниці, чи ту ідею несуть багнети французьких гренадерів, чи вершники Буденного, чи, зрештою, тачанки словутного батька Махна /степовий анархізм/.

Звертає нашу увагу - позиція в цій делікатній справі філософа-гуманіста, теперішнього голови держави народу, який ще так недавно був сам у ярмі. Маю на увазі проф.Т.Г.Масарика. Для нас цікава його полеміка з Л.Толстим, прихильником, як відомо, теорії непротиставлення злу. Проф.Масарик із ним не погоджується і протиставить його теорії своє переконання: кожний має право боронити своє життя та здобутки своїх тяжких зусиль. Звідси й його задивлення на воєнне діло і на армію: "Я не люблю війни, але дуже люблю воєнків". І цим сказано все!

Як близько це до тих думок, які був сказав один французький академік при святочному прийнятті маршала Петена до числа "безсмертних"; він воєнка прирівняв до певних функціонерів у людському організмі, які пробуваючи до певного часу у спокійному стані, враз розпочинають, коли організмові загрожує якась небезпека, свою гарячкову чинність, вступають із інфекцією в жорстоку і безкомпромісову боротьбу.

І як це далеко від того примітивного думання, на жаль, такого поширеного між славянськими народами, що воєнка - це трутень, паразит у соціальному організмі.

Віримо й ми, що людська недосконалість буде причиною конфліктів і в майбутньому. Лише побажаємо, щоби приводи до конфліктів були суттєві: нехай війні припадає роля не трійливої сили - а весняної бурі - грізної, а все ж цілющої своїми наслідками...

"Qui a la terre a la guerre" - каже мудре французьке прислів'я. Памятати на це особливо мають ті народи, яких природа обдарувала великою й родючою землею.

Ми далекі від виспівування гимнів богові війни, але вважаємо її фактором, і то таким, якого людству не уникнути; вважаємо також і вищенаведене про ролю воєнка в соціальному устрою громад за справедливу. "Горе пере-

моженим!" Їм не дозволяють передовсім мати армію: себ-то мати у своєму організмі соціальному саме того чинника, який би був готовий кожної хвили реагувати на небезпеку в середині /анархія/ і зовні, - перше, що зробила Антанта переможеним німцям, це - обезброїла їх, і на знак нового стану Німеччини на світовій арені - зломано меча у пам'ятника Залізного Канцлера, в Берліні.

На закінчення пригадаємо не що інше, як давнє римське "хочеш миру - приправляй війну", яке докладчики військових справ у французькому парламенті цього 1931 року перефразували так: "Найкращою запорукою миру є військове поготівля", - однак з вимогою, щоб із двобою сучасності були вилучені всі ті способи боротьби, що збільшують даремно людські страждання /роля Червоного Хреста! та побажанням, щоб війни хижацькі та такі, що мають у перспективі "пірову перемогу", як недоцільні, були зовсім виключені - тут широке поле для діяльності Ліги Націй.-

Війна будучого і
армія майбутнього.

Ось що каже на цю тему у своїй статті "Війна в будучині" Джон Цілер Гімен /переклад із "Сан Франціско Мілітері Журналь"/:

"Вічне повторювання світової історії пішло дорогою свого природнього розвитку. Будуча війна прийме ще більше форму прастарих воєн. Народ проти народу, край проти краю, а не лінія /військо/ проти лінії. Ось так виглядатиме нова війна. Її метою не буде вже знищення вояка, піхотних та гарматних позицій, а зломання воєвничого духа ворогів, жорстокою та безпощадною боротьбою проти цивільного населення. Не поодинокі боеві частини ворога будуть ціллю наступу, але його осередки волі та сили. Бо весь довіз матеріялів і резервів припиниться враз, як тільки мозок припинить свою чинність, коли провід армії та уряд стануть небоєздатними /безпосередніми чи посередніми заходами противника, як, напр., знищення воєнної продукції, осередків звязку та перевозу/, та коли захитаються у своїх намірах, натрапляючи на перепони з боку власного, голодного та стероризованого, населення. А коли ж муніція та харчі не доходять на фронт, тоді й найкраща армія мусить загинути".

Ці коротки рядки добре змальовують, на нашу думку, загальні контури майбутньої війни, мета якої, як це було й колись, вмовити команді ворога думку про даремність продовження двобою. І автор тих рядків цілком правий, коли доводить нам, що **ма й б у т н я в і й - на н а б у д е я с к р а в о р у х о м о г о х а р а к т е р у**, обертаючи рівночасно лінії у групи, які ще до того, додамо від себе, мусять бути приготовані кожної хвилини звернутися обличчям у цілком протилежний бік.

Особливо, коли ми введемо ще той коректив, що матеріяльні злидні мас можуть викликати ще й соціяльний

розклад і тим вирвати армію з рук свого командування.

І ніхто вже тепер не сумнівається в тому, якої великої ваги в майбутній війні набере авіація; є навіть і такі аналітики, які йдуть аж так далеко у своїх прогнозах, що вказують на її рішачу роль: вони передбачають, що ескадрилі літаків сміливим наступом зможуть ущент дезорганізувати роботу центрів керування й комунікації, а тим і паралізувати мобілізацію, пригнітивши волю противника так, що в мас вже не буде ніякої охоти до спротиву. Ми з цим почати не погоджуємося, бо характер чинності авіації на сьогодні ще спорядичний, - це будуть удари, може, страшні і дужі, припускаємо навіть, що й у болюче місце, але удари ці не будуть рішачими, бо замало покласти ворога "на лопатки", треба ще й придержати його певний час у такому положенні. А до цього здібний поки що тільки апарат боротьби, сконструований із цілої низки інших родів зброї. А проте доводиться встановити, що робота авіації /бомбардування, затрування площин, пожежі/ у звязку з сухопутною армією або флотом може дати при пануванні в повітрі, не аби який оперативний вислід.

Не спить і оборона. Як на протидію цим новим супутникам наступу, можна вказати на що-раз більш зростаючу вагу в боротьбі формацій територіальних /"ополченські" частини б. Російської Армії, або Landwehr у німців, у чехів - Zeměbrana - дуже влучна назва./ Можливість спертися на місцеві військові формації, добре зазнайомлені з місцевістю, особливо при подостатком розвинених, так званих рокирочних шляхах, буде мати свою немалу роль, і це не лише для прогонування частин та підтримання меж їх пружности, а і для організації командою "Effort principal" Наприклад: Роль Парижської армії під час бою на Марні та роль армії Бурбакі на р. Лізенті в 1871 році. Не без впливу будуть також і заздалегідь підготовані до оборони райони.-

Ми хочемо сказати, що роль "Вердена" тепер може припасти фортеці, яка буде ще далеко за фактичним боєвим фронтом; ось тоді промовить добрий вишкіл територіальних формацій, а що це не фантазія - можемо вказати на передвісника подібної комбінації - на ту роль,

яка припала Замосто в війні Польсько-Українській із Совітами 1920 р. /Як відомо, 6-та дивізія стала осередком, навколо якого гуртувалися польські місцеві частини; команда в руках української генеральної старшини/.

Цілком послідовною буде тепер - як данина моментові - вимога творення двох армій: дієвої і територіальної.

Остання, як апарат, що реагує на спроби ворога дезорганізувати центри управління та відживлення дієвої армії. Саме з цих міркувань приміщуємо тут оцю невеличку схему, яка показує нам, що боева чинність сучасної армії залежатиме від доцільного державного устрою /того, що організує засоби/, від спільності почувань, якими живе фахова частина армії - кадри /кредо/, з національним ідеалом та від зручної дипломатичної роботи, а все це - на основі піднесення в масах освіти, фізичного виховання та моралі, бо це останнє особливо прислужиться при творенні допомогових формацій.

від доцільного державного устрою /того, що організує засоби/, від спільності почувань, якими живе фахова частина армії - кадри /кредо/, з національним ідеалом та від зручної дипломатичної роботи, а все це - на основі піднесення в масах освіти, фізичного виховання та моралі, бо це останнє особливо прислужиться при творенні допомогових формацій.

Не пацифістичне суспільство реагуватиме активно на справу кадрів, а таке, що витворює в себе організації, подібні до чесько-словацьких Соколів, Скавтів в Англії, Вільних Стрільців у Німеччині та Січей у Галичині й т.ин.

Ці славнозвісні організації вже мають свою певну історію /1862 р./; в них у новітніх формах, виявилось стремління вернути світові античну фізичну вихову, поруч зі школою краси та розвинення сили, вони стали ще школами дисципліни та плекання волі й патріотизму. Зокрема сокілство прагне й до плекання типу людини сво-

єї раси - підліток, юнак і чоловік /також і жінка/, що не шукає "ні користи, ні слави", а боліє й журиться про долю нації в цілому, знаходить у сокольських фалангах моральне задоволення. Дисципліновані, надхнені високими лицарськими традиціями, соколи є до певного ступня показником моральних засобів нації; близько до них стоять і інші помічні спортові організації світу. X

В атмосфері спорту юнацтво, гнучке і схильне до всього доброго, легко погамує свої негарні звички, розвине, а навіть і придбає нові гарні властивості, щоб відповідати тим вимогам, які вимагано від воюючого в сучасному бою. Ясно, що подібні організації не можуть бути трафаретні, цього діла не можна переймати лише формально, як це, скажемо, було в імперській Росії за 1906-1918 рр.: в основі має бути моральний підклад, треба поробити корективи, питомі для кожної нації - родини.

Сильні у своїй спеціальности кадри й собі мають використати ці організації, або прищеплювати масам певні галузі воєнної доктрини, служити їм наочним прикладом джентльменства, лицарства, спартанського життя та допомагати громадам, товариствам і школам своїми інструкторами та технічним приладдям.

Проте, на нашу думку, переможе та держава чи група їх, де національні та соціальні питання будуть приведені до гармонії, або инакше, де спільний інтерес переважатиме над центробіжними нахилами /до інтернаціоналу чи до відокремлення/, бо тяжка і невдячна праця боротися з цими тенденціями поліційними засобами - хочемо тим сказати, що надаємо особливої ваги тому стану, в якому перебуватиме державно-національний організм, - властиво, й буде джерелом усіх засобів боротьби.

Але нинішні метропольні держави не дуже то числяться з цими вимогами, і це явно шкодить організації в них воєнного діла. Вони, наприклад, одмовляються від

x/ Про це докладніше скажемо в частині про вагу морального елемента в боротьбі.

територіального комплектування, бо в своїй поліційній політиці спіраються на "сильні засоби", передаючи їх в руки надійних елементів; таким способом сподіваються вони вдержати своє самовладне становище в середині й під час війни.

Думаємо, що всі ці "трюки" будуть анульовані з першим гарматним вистрілом. Передові нації передбачають цю небезпеку та поквално перероблюють свої конституції - витворюються нові спайки національних організмів. Чим більше нації будуть боронити свої давні позиції, тим, на нашу думку, сильніше відібеться на них же самих.

Нам лишається виявити ще своє становище до так званої теорії, що трактує армію майбутнього, як l'armée de métier - не велику, але дуже "змеханізовану".

Історія розвою воєнного діла дасть нам і на це питання, на нашу думку, вичерпуючу відповідь; як і завжди, нічого нового; подібна диспропорція в силі засобів боротьби, яку ми спостерігаємо тепер, не першина /Брмак у Сибіру/. Правда, певний час вона для непідготовленого ворога обертає війну в самогубство, але з бігом часу ситуація вирівнюватиметься - перемогу вирішить уже штучний провід та вихова і вишкіл військ. Александр Македонський у Персії та в Індії, Юлій Цезар у Галії.

Штучний провід не є зовсім явищем ординарним. У турботах про завтрашній день нації - держави змагатимуться забезпечити собі перемогу - і кількість військ та матеріальною частиною, й так до того часу, коли новий винахід не витворить знов диспропорції взаємовідносин...

Ось до цих положень ми й одсилаємо всіх, що цікавляться ролю змеханізованої армії. Себто, ми хочемо сказати, що ген. Зеєкт зі своєю малою змеханізованою армією до якогось часу буде правий, але до якогось часу...

Тяжко бути пророком узагалі, а в воєнному ділі

й поготів. І недавнє минуле каже нам, що помилки роблять і не аби які авторитети, - ось напр., одна із яскравіших, що сильно пошкодила був Російській Армії, це проповідь ген. Драгомірова проти автоматизації ручної огнєпальної зброї.

Техніка і тактика є в постійній взаємозалежності, при чому техніка веде перед, зміни ж у тактиці приходять згодом наслідном нових досягнень техніки, загальної та воєнної; і цілком природньо вимагають корективів і в вишколі /навчанні та вихованні/. Знаючи, яку вагу має на війні несподіванка, ми повинні також бути уважливими й що до технічних можливостей ворога й, коли не використати їх, бодай, підготовити націю та її апарат боротьби до свідомої зустрічі з ворожими засобами, а промисловість держави зробити здібною хутко відповісти наглим вимогам фронту /промислова мобілізація/.

Що чекає нас у майбутньому, який характер матиме війна, які засоби можуть особливо впливати на перебіг воєнних подій... і т.д. - ось ті питання, що їх постійно має вивчати військова старшина, бо вона матиме можливість безпосередньо спостерігати під час бою вартість тої чи иншої зброї.

Воєнний знавець французького офіціозу "Temps" /влітку 1925 р./ висловив тверезу думку про те, як треба оцінювати всілякі винаходи, особливо, коли до цього підходити і з фінансового боку, а останнє важливе, бо що сьогодні нове, завтра вже його відкидається. Згаданий офіціоз указує також і певний підход до оцінки кожного винаходу; він пропонує подивитися в минувшину, зважити сьгоднішне й, ведучи лінію далі, підняти запону, що закриває від нас майбутнє. Ґрунтовне знання еволюції техніки в воєнному ділі допоможе нам завжди знайти правильне мірило для оцінки нових винаходів /тенденцію/, що їх нам пропонують.

І наблизити нас до контакту з дійсністю може лише високий культурний під оглядом загально-громадським та спеціально воєнно-фаховим рівень еліти старшинського корпусу насамперед. - Ось оформлення нових течій формування старшинської військової еліти й являється нашим конечним завданням.

Кадри, еволюція в фор-
муванні старшинської елі-
ти та шляхи, що мають ве-
сти сотника до класи Вій-
ськової Старшини.

"Великі результати
на війні - це наслід-
ки діяльності Коман-
данта."

Наполеон.

Проте без добре інструментованого старшинського корпусу, що розумів би свою команду, даремні будуть і зусилля команданта; провідниками військової доктрини у старшинському корпусі завжди була його еліта, до якої лолись відносини звичайно генераліцію та старшину, що скінчили Воєнну Академію, але зміни порядку технічного та соціального спричинилися до певної еволюції в розумінні, кого, властиво зі старшинського корпусу треба зачислити до її еліти. У вступі ми на це натякнули, а тепер приходить черга спинитися на цьому детальніше.

В масштабі сучасних воєн вважаємо армію за стратегічну одиницю; дивізія ж буде одиницею тактичною, що дає можливість сполучити гармонійно в собі різні форми засобів боротьби; дивізія зрештою - це комбінація засобів, що дає такий тактичний результат, який одкриває шляхи до рішень ваги стратегічної.

Для кермування в полі дивізією, а подекуди й бригадою, командир її має при собі нормально організований штаб, на чолі якого, традиційно стоятиме старшина генерального штабу, себто старшина з повною воєнною освітою та спеціальною підготовкою для тої відповідальної праці.

Не те ми бачимо в відділах менших, що їх організацію викликає змінлива на війні обстановка. Значін-

ня штабового апарату не можна не доцінювати; добре ско-
нструований, заступлений відповідними силами, він вно-
сить у життя й чини відділу пляновість, консолідацію
всіх військових одиниць та їх запіль, що прилучені тим-
часово до його складу. Але зазначені вище відділи не
матимуть своїх постійних штабів; начальники цих відді-
лів змушені будуть організовувати свій штаб часто-густо
на самому полі, в виру боєвих подій. Ясно, що такі при-
падкові штаби не зможуть себе добре виявити при праці,
а через це особистий досвід їх командирів повинен при-
ходити на допомогу, щоб усувати дефекти, цілком природ-
ні там, де штабова машина складена поквално.

Відповідальні завдання в полі, а подекуди і в
залозі, вимагатимуть од штаб-старшини широкого розумін-
ня воєнного діла та особливої зручності в оперативному
кермуванні й відділами вже мішаного характеру. І справ-
ді, уявити собі тепер будь яке тактичне положення бата-
ліону /куреня/ чи дивізіону кінноти під час бою цілком
одокремленим - тяжко; що ж казати про такі спеціальні
завдання, як служба в авангарді, арьергарді, бічних сто-
рожевих відділах і т.д.

Ось тут, наслідком поверхового знання інших ро-
дів зброї, траплятимуться пригоди, включно до таких, що
командири забувають ужити в бійці того чи іншого засо-
бу боротьби або не спроможуться витворити ситуацію, від-
повідну для максимальної чинности тих засобів.

Наш польовий статут 1920 року стоїть на засаді,
що " головна роля під час бою,
як і раніш, належить піхоті,
решта інших військ всіма силами повинна допомагати їй
у осягненні боєвих цілей.- Приймаємо це й на сьогодні
за аксіому.

Отже, з цього випливає, що військовим старшинам
гармати, кінноти та технічних військ, коли вони і справ-
ді бажають себе піднести до ролі начальника відділу, тре-
ба навчитися поважати піхоту й її діло зрозуміти, бо без
доброї піхоти нема армії. Що станеться з армією, коли
її піхота, наслідком організаційних браків або невдалого
вживання її, здасть свої моральні позиції, це найліпше
вказують яскраві приклади 1917 року в російській армії.
Добре знаємо, що ніколи за всю світову війну боєві фор-
мації російської армії не були технічно так добре забез-

печені, як на прикінці 1916 року та на початку 1917 року, але піхота втратила вже тоді віру в перемогу, бо від неї вже раніш взяли більше, ніж вона могла дати - нерви її були вичерпані, а організм узагалі став німецький, і ніякі технічні підсилення кулеметами, танками, важкими гарматами природи річей не змінили, - це вже був "живий труп". Тут треба додати, що під словом "піхота" ми розуміємо не лише її боєві формації, а також і глибокі резерви та долучену до піхоти польову гармату.

Але військові старшини піхоти й собі повинні розуміти природу інших родів зброї; вони повинні знати, що можна від них вимагати, при яких обставинах вони можуть краще працювати, і від чого треба інколи часом й відмовитися, щоб потім здобути для діла максимум.

Найбільше відбилася на піхоті відсутність належної спайки з гарматою й нерозуміння суті гарматного діла її командним складом. Німці швидко зрозуміли значіння при сучасних бійках спільної й погодженої праці цих боєвих чинників, і вже в 1915 році ми відчули на собі всю вагу союзу в них автоматизованої ручної зброї з гарматною; в російській армії ця істина довго проторювала стежку собі, а здебільше в військових сполуках так і не проведено її в життя. Цим треба пояснювати, що втрати німецької армії в польовій гарматі перевищували втрати російської армії аж у десять разів.

Вже протягом світової війни в гарматі відбулися значні зміни в напрямку досягнення могутності вогню, здібності його до маневру, більшої рухомості самих систем і - головне - в чисельності гармати. Старі Наполеоновські норми - "чотири на тисячу" - були залишені; що найменше норма ця досі була подвоєна, а тепер у дальшому розвитку, гарматне діло приймає засадничі корективи: кількісно гармата по де-яких арміях доведена аж до 40 % всього війська.

Тяжкі й далекосяглі гармати /мотор, гусеничний хід/ завойовують собі місце і в польовій війні; треба чекати на приділення їх до найменших відділів із різних родів зброї. Мова лише про процентове відношення між легкими та важкими /50 % / гарматами - з одного боку - й характером траєкторії - з другого боку /гаубиці -пушки/; армії різних країн вирішають це питання різноманіт-

но - на основі особливостей театру воєнних подій і можливого характеру війни /позиційної, польової/.

Знання всіх характеристичних даних кожного типу гармати, при яких обставинах і що вони можуть дати, є обов'язкове для кожного начальника відділу; лише ось так науковоозброєний начальник відділу спроможеться створити потрібну ситуацію, як для наступу піхоти в дальніх і середніх смугах, так і для виходу її на боєвище для остаточного заломлення ворожого фронту. Досвід війни висунув також і питання ваги гармати під час штурму польової позиції, бо піхота вимагає допомоги собі від гармати, коли вся вага бою лежить на ній. Питання це ще не можна вважати технічно й остаточно розв'язаним, але це не дає права скептикам, до яких належить і наш польовий статут, відкладати це питання в бік.

Команди батальонів повинні мати засіб усувати ті перешкоди, які повстають на дорозі переможного руху батальонів до мети; цілком вчасним і природним є прилучення моторизованих частин і панцерових гармат до батальонів першої лінії під команду їх командирів; удосконаленням служби зв'язку й догляду питання цього не розв'язати; щоб виконати при піхоті службу, гармата повинна використати в повній мірі мотор, панцер і гусеничні системи.

В новому боєвому знарядді - л і т а к у, гармата зустріла серйозного противника /стрільба по кубу/, і в боротьбі з ними поки що примушена уступити місце теж літакам, полишаючи собі друге місце /С.Смысловській- "Артиллерійськіє итоги войны"/ - на випадок невтримки засобів у повітрі. Здатність цілої маси гармати до стрільби такого типу є єдиний практичний спосіб, який можна рекомендувати нашій гарматі.

З другого боку, тепер уже можна вважати установленим погляд на те, що авіація не витіснить далекосяглої гармати, шукають лише шляхів для їх гармонійної співпраці, кожне із цих знарядів має свої плюси: далекосягла гармата своїм постійним чином, що не зв'язаний ні з станом погоди, ні порою дня, може гарно використати й довершити те, на що здобувся розвідкою й започаткував літак.

Ці два знаряддя боротьби посунули наперед і г а з о т е х н і к у, вивели її з залежності від атмосферних явищ на шлях уживання отруйних газів у вся-

кому напрямкові й кожної пори.

Роля далекосяглих гармат і авіо-газів у сучасних боях стане нам ясною, коли ми візьмемо на увагу ще моральні наслідки їх чинности, бо, властиво, вони руйнують запілля військового апарату, а навіть можуть при певних обставинах, зробивши десант, утворити внутрішній фронт. А вдари в спину завжди болючі.

К і н н о т а особливо в умовинах війни на Сході /відмінна роля масштабів часу й простору та стан шляхів/, без огляду на нові винаходи, з яких авіація вже завювала собі місце окремого роду зброї, - не загубила своїх позицій у загальному організмі армії; вона має лише приладнатися до сучасних, новітніх обставин /збільшення огневих засобів, здібність до маршів уночі - міри супроти ворожих ескадріль/.

"Кожне вдосконалення в технічній галузі висувало питання про значіння на полях бою кінноти"; х/ми певні, що всякий справжній боєвий командир потребуватиме для себе того рухливого та сильного засобу боротьби, що ним була кіннота, а тепер ще й авіація та гази. Коли інші технічні засоби, в силу ґрунтовних перешкод, можуть у нас і не мати того приладнення, як на Заході, то відповідно реформована кіннота, наперед можна сказати, що відіграє важну роль. Додамо ще, що сучасна кіннота, завдяки своїм збільшеним огневим засобам, може комбінувати "шок" із огневим нападом.

Т е х н і ч н і в і й с ь к а. Віддаючи в нашому ділі всю вагу моральному елементові та йдучи за приказкою: "меч кує коваль, а володіє ним молодець", ми не повинні нехтувати технікою; хх/ треба слідкувати й за поступом техніки не лише в галузях, що відносяться безпосередньо до організації боєвих одиниць, але й таких, що взагалі збільшують життєві та фізичні

х/Рекомендуємо статті ген.Борісова та Залеского/2.й 7.кн.зб."Война и Мир"- Берлін./

хх/Команди танків,газотехніка,засоби звязку й різні штучні перешкоди, панцер -саме придаватимуться до баталіонів.Військовий Старшина зручним їх уживанням зможе сильно впливати на перебіг бою на своєму напрямку.-

засоби нації, як держави. Військовий старшина не може бути байдужим до того, як розвивається національний промисел, чим він сильний та на що слабує: бо це є ґрунт, на якому будуватиметься й технічна сила війська.

Тепер пригадаймо собі життєву дійсність. Тяжкий час для армейського старшини минув. Сотню, що від свого командира, коли він на місці, відбірає всі сили, замінено баталіоном /курінем/, в кінноті та гарматі - дивізіоном; і ось, замість дрібної, виснажливої щоденної, військово-педагогічної праці над вишколенням жовніра, - буде вже лише загальний догляд, коректа; замість відповідальности за вояка, відповідальність за частину; мало розвинену аудиторію молодшого вояцтва замінює праця над елітою вояцтва - підстаршиною, а далі старшиною і людьми, призначеними для виконання в полі завдань особливого значіння; загально кажучи, заходить в службовій кар'єрі старшини ґрунтова зміна; вона матиме більше морального спокою, більше вільного часу для праці над самовдосконаленням у царині теорії воєнного діла.

Ми у своїй праці хочемо витичити шляхи, що привели б сотника піхоти, гармати, кінноти і т.д. - вузького спеціаліста - до становища військового /штаб/ старшини, як того вимагає сучасність, себто універсаліста. Хочемо звернути увагу старшини, що поступ у техніці та певні соціальні зміни тягнуть за собою й еволюцію у формуванні національної військової еліти, а саме - визначення, що процес іде в напрямі зачислення *gros* Військової /штаб/ старшини до класи еліти старшинського корпусу, до якого раніше, звичайно, як то було зазначено, зачисляли генеральну старшину, старшин ген.штабу, а подекуди й старшинський корпус гвардії.

На нашу думку, не нехтуючи справи військово-педагогічної та військово-адміністративної, військова /штаб/старшина повинна свій час, не такий уже зайнятий, - ужити передовсім на свою тактичну освіту, яка своєю чергою без ґрунтового зазнайомлення з іншими родами зброї та ширшої орієнтовки в загально-військових спра-

вах не можлива; стати добрим тактиком при кермуванні відділом, до складу якого будуть увіходити все різні роди зброї, буде його головним завданням.

Однак, перед тим як визначити ті ділянки, через які має проходити вишкіл військової старшини, спинимося на питанні - чого, властиво, належить вчитися? чи лише того, що частини будуть робити на війні, чи також і того, що може їм придатися на війні. х/

Ми приєднуємося до тих авторів, що схиляються до другої точки погляду, й ось із яких саме причин. А. Верховський визнає, що кожна організація, в тому числі й військова, охоплює два типи діяльності. В першому випадку ми ставимо творчий процес у найтісніші рямки діяльності - рух кожного колесця, маховика чи робітника при машині треба використати в найбільше вигідних для вислідів праці формах, проте й тоді, коли навіть людина при праці в підприємствах обертається майже в манекен, ще багато залишається місця для самодіяльності робітника.

Тому характерові праці відповідає праця гармати при атаці укріплених позицій. Але далеко не при кожному організуванні праці ми зможемо підрахувати по секундах і періодах, каже автор, "чину всіх складників підприємства, не кажучи вже про те, що зовнішні сили, мимо нашої волі, втручаючись у нашу роботу, змінюватимуть обстановку і тим самим викликатимуть наглі реагування на місцях", себто, здібність до самодіяльності в цього роду працях набуватиме більшого значіння.

Рухлива війна, особливо в сучасних її формах, коли за зняття бійки уживають таких різноманітних, характером, тоном і силою /великі й малі колеса/ засобів, часто наближає чинність сучасного військового організму саме до другого порядку праці, самодіяльність на місцях наслідком зміни в обстановці відіграватиме значну роль, але вона буде лише тоді корисна, коли є спільне розуміння обстановки та здібність із окремих признаков схоплювати певні тенденції, а це знайде кращий свій вияв тоді, коли розум наш звикне, коли й у

вишколі будуть уведені певні можливості. Навіть сама війна не повинна впливати на припинення навчання; кожний рух і лад повинні бути використані з метою вишколу. Тільки на війні, каже слушно ген. Драгоміров - батько, більше, як де инде повинно брати під увагу елемент часу, в якому начальник має вишколювати. І тому окрім загальної педагогіки, старшина повинен уміти також засвоїти собі педагогічні прийоми про масовий вишкіл /Суворов/.

Автоматична зброя, як і взагалі сучасна техніка, дає в руки й підстаршині надто, порівнюючи з минулим, сильні засоби, чим ізнова виправдуватиметься збільшення уваги на вишкіл підстаршинської кадри, яку ми зачисляємо до еліти вояцтва та вишкіл якої тепер як ніколи мусить бути під впливом та контролею Військового Старшини.

Беручи під увагу все попереднє сказане, намітимо тепер порядок праці, що й має проробити військовий старшина /старшина від війська/ - так будемо називати далі; ми її поділемо на чотири частини:

1. Ширше, ніж раніше, зазнаймолення з воєнною літературою, що дасть змогу військовому старшині бути на рівні сучасного розуміння воєнного діла в себе та за кордоном. х/

В журналі "Військова наука й Революція" кн. 7 в статті Гірса, ми знаходимо регламентацію питань, які винесла на порядок денний війна; автор прекрасно продумав програм - великих корективів не потребуватиметься.

Збірник "Війна та Мир" є користним сучасним справочником у всіх питаннях, що висунула остання світова війна; студіювання його без сумніву, спричиниться загально до поширення світогляду Старшини, а головне підготує його для дальших, вже самостійних студій над оригінальними творами інших авторів. Цей збірник подає ще також багатий та добре скомпонований бібліографічний матеріал.

2. Ґрунтовне, не лише теоретичне, а й практичне -

х/ Під цим розуміємо потребу мати при собі невелику але добірну настільну бібліотеку, впорядковану за ви-могами слідом ідучих відділів вправ.

шляхом командировок, вивчання військовими старшинами властивостей інших родів зброї, не кажучи вже про його основний рід зброї, техніки взагалі та способів ужитку в полі в певних військових сполуках. Тут намічаються для студій наступні елементи: піхота /2/, гармата /3/, кіннота /4/, авіо-хемія /5/, технічні війська /6/, допомогові війська /7/, воєнне теренознавство /8/, держава, як джерело засобів /9/. х/

3. Систематичне виконання вправ, що мають допомогти військовому старшині опанувати тактику малих відділів мішаного характеру та зручне виконання штабової роботи /методика в тактичній підготовці/. Ясно, що ці вправи можуть мати місце після засвоєння військовим старшиною загальної тактики та певного обізнання з високою тактикою, стратегією та вагою воєнної історії при виробленні певного оперативного світогляду військового старшини. хх/

Старшина, який спромігся на опановання істоти боротьби в студіях військово-історичних знайде собі той середник, що так би мовити "омусклить"/наповнить змістом і осягом/ його теоретичну підготовку.

Звертають на себе увагу корективи, що поробило Військове Міністерство Франції у своїй новій програмі з військової історії для Вищих Військових Шкіл.

До цього часу старшини, що приступали до конкурсу, мусіли піддатись науковій аналізі одної з кампаній, кожний рік іншої, тепер же справа скорегована в такий спосіб: передовсім старшина мусить себе показати вповні орієнтованим в історії загального розвою військового діла, а потім вже на визначеній йому кампанії, зробити свої заклучення по "les grands lignes des plans et des operations, la psychologie des chefs et des

х/

Настільна бібліотека має відповідати цим вимогам 2 - 8 відділами.

хх/Звідси треба мати в настільній бібліотеці відділ-Воєнне мистецтво, Стратегія, Загальна тактика та Воєнна історія./I/.

troups, la constitution organique des armées, leur armement et leur tactique, l'influence de ces divers facteurs sur les opérations."

Значіння цих корективів очевидне, бо мало знати кампаній, ізольованих в часі й просторі, треба їх знати, каже автор програму "relieés entre elles, unir chacune d'elles au passé et l'avenir".

З цим не можемо не погодитися, а через це з повною свідомістю рекомендуємо для вжитку й "une partie general" - цього програму.

Ми могли б рекомендувати взяти твір, подібний до того, що вийшов з під пера генерала J. Colin. Преображення Wojny - за працю основну-загальну, аби завжди мати перед очима конспект розвою військового діла з давніх часів аж по наш час, щоб потім було лагідніше приступити до студій поодиноких кампаній.

Провідна стаття на зазначену тему в журналі "La franse militare" - правильно відмічає, що в історії завжди була найтяжчою частиною програму, лишається вона й тепер, бо в частині деталізованій завжди буде бракувати необхідних документів, а в частині загальній потрібно проробити багато кампаній, щоби матеріял синтезувати й заховати його міцно в своїй істоті.

Так, в постійній умові гімнастиці Військовий Старшина врешті придбає собі здібність комбінувати та оперувати маштабами часу та простору, якости напросто необхідної в ділянці його тактичної творчости.

4. Детальне розроблення тем, що сполучені з психологічною, моральною частиною воєнного діла, себто: сюди ввійдуть теми, що мають безпосереднє відношення до плекання та розумового використання духу військ. Не треба доводити, що тісно з цим будуть сполучені студії з царини фізичної вихови нації. x/

x/Збірка матеріялів із царини психології /10/, Психотехніка /11/, Спорт та фіз-культура взагалі /12/- завершує бібліотеку військового старшини.-

Немає сумніву, що намічений програм не може про-
робити старшина, який в культурному відношенні не ста-
новить інтегральної частини "аристократії духа нації";
скорочувати його не маємо підстав, бо ледви чи якийсь
інше діло, як військове, вимагає від військової старши-
ни такого тонкого вдумливого, вирахованого аналізу з
одного боку, а з другого - вміння здобути й синтез у
широких мистецьких рисах, вміти практично втілювати в
товщу військових організацій.

Цим можна виправдати встановлення у нас ранги
м а і о р а /осавула/, як першої у класі військової
старшини. до цього нас змушує ще й те, що з посуванням
угору по /єрархічній/ командній драбині, крім набуття
знання в царині науковій, перед старшиною стоятиме ще
велика праця виплекати в собі вміння зважитися на чин -
себто, вироблення волі, щоб у відповідальній хвилі не
відступати ні перед чим. Ця риса конечно в кожного на-
чальника старших рангів /крім боевої відваги треба ще
мати мужність брати на себе відповідальність за приня-
те рішення/ і тим більше, чим міцніші засоби, що їх
доручено його кермуванні.

"Воєнне діло, особливо в зазначеному нами машта-
бі, як усяке інше, може бути об'єктом досліду, а через
те й вивчене.- "Війну - жахливу та палку драму - ведуть
люде й кермують нею також люде", ці дві думки належать
маршалові Фошові, але треба пам'ятати, що війна майбут-
нього переходитиме в значно складніших обставинах /ма-
си, різноманітність зброї, втручання в боротьбу ідей/,
і провід у ній стає відповідальнішим. Не забудьмо, що
хиби вдома / в касарні/ викличуть негайну кару під час
війни.

А для того, щоб це не сталося, від ко-
мандного складу вимагається
" знати багато й добре".-

Корективи в проходжен-
ні служби старшинським
корпусом.

Ми надаємо в житті кожної корпорації значіння усталенню такого порядку, що надавав би його членам надію на краще, вказував би на перспективи в майбутньому досягнути позицій, які своєю чергою давали би можливість членам корпорації розгорнути ширше свою діяльність, і цим задовольнити цілком природню жагу до творення певних цінностей, моральних і фізичних.

З двох метод, що їх досі уживано для підбору старшин на вищі командні посади в великих арміях основною на загал була та, яка визначала для цієї мети видатніших, т.зв. категорія "выдающихся" в колишній рос. армії, а друга, що відсіювала з загалу старшин в арміїські запаси тих старшин, які задовольняли певним для того встановленим вимогам.

Ми особисто знаходимо більш відповідною і доцільною другу методу, бо вважаємо, що лише на війні буде повна можливість невідклично встановити здібність старшини виконувати більш відповідальні завдання. Крім того, й це дуже важно, тим способом арміїські запаси будуть у собі переховувати не лише "прапорщиків" і відбутих уже повний речінець військової служби ветеранів, а й фактичні резерви командного складу; тим переховуватиметься, так би мовити, певний старшинський скарб, при умові, без сумніву, що будуть підшукані способи підтримувати в них життєву енергію та їх фахову досконалість /інститут старшин залогових/.

Треба пригадати собі з минулого повну трагізму постать "в'ічного капітана", особливо в армейській піхоті, його постійні скарги на нещасливу долю та його заздрість до тих своїх товаришів по зброї, яким пощастило проскочити до штаб-старшинської школи й тим вий-

ти з зачарованого кола повторювання азів, щоб призна-
ти рацію другій, що її ми обстоюємо, методи - д о б о р у
к а д р і в до кляси військової старшини.

Тепер наведемо схему вишколів н о р м а л ь -
н о г о, а потім і с п е ц і я л ь н о г о - че-
рез Воєнні Академії: генштабу, гарматну та технічну.

Нормальний вишкіл:	Р о к и:		Спеціальний вишкіл:
	Нор- мал.	При- спі- шен.	
1. Командировки на кур- си за спеціальностями - газотехніки, тан- кового і саперного діла.			Командировки на кур- си і збори інших ро- дів зброї.
2. Школа сотенних /пів- річна/.	10	6	Воєнна Академія. /3- річна/. Речинцеві командуван- ня сотнею.
3. Командування сотнею.			Речинцеві прикоманди- рування до інших ро- дів зброї.
4. Речинцеві прикоманди- рування до інших ро- дів зброї.			Речинцеві командуван- ня баталіоном.
5. Вища Військова Школа /річна/.			Речинцеві прикоманди- рування до гармати й кінноти.
6. Командування баталіо- ном	16	12	Речинцеві командуван- ня баталіоном.
7. Польові поїздки, мане- ври, дисертація на одержання прав Вищої Військової освіти. .	20	16	Командировки за кор- дон.
			Військова педагогіч- на діяльність старши- ни в кадрах армії.

Зі схеми видно, що одержання старшиною повної
воєнної освіти ми намічаємо двома шляхами - один, уже

раніш уживаний, із певними корективами, а другий, що ми його пропонуємо, як нормальний. За конечну потребу для старшин саме двох шляхів промовляє й те, що далеко не в усіх людей однаково виявляється прагнення до освіти, одні приходять до цього раніше, другі - пізніше.

Замість третього курсу Военної Академії, нам здається, було би цілком доцільним і корисним дати право військовій старшині подавати дисертації на воєнні теми вищого порядку, з захистом їх перед міністерською комісією.

Шкода, що такі корисні установи, як штабстаршинські школи в колишній Росії /стрілецька, гарматна, технічна й кінноти/ не мали об'єднуючого організаційного начала. Сполучені в одне тіло, трохи скореговані що до своїх курсів - вони би сміливо могли бути справжньою Високою Армійською школою /курс річний; попередня школа сотенних із піврічним курсом,- разом ці дві школи можуть, на нашу думку, дати старшині освіту /поминаючи спеціальні читання/ воєнних академій.

Питання про відродження зазначених вище шкіл, із наданням їм змісту спільних вищих військових шкіл, - ми відносимо до питань, що не потребують дискусії; такі школи рівночасно викреслять із армейського вжитку поділ на білу /більш освічену/ та чорну /менш освічену/ кість. Такий коректив у військово педагогічному ділі дасть можливість легко перевести другу, вже цілком достиглу й не раз у літературі нашій обговорювану реформу - організацію при Університеті спеціального факультета воєнних наук, як огнища для племання, незалежно від усіляких урядових впливів - воєнної штуки.

На цьому ми і закінчуємо цей підрозділ, вважаючи, що особливості доби, яку ми переживаємо, дають нам багато підстав чекати реалізації наших міркувань, бо багатом старшинам саме бракує систематичного воєнного вишколу, а проєктований нами "нормальний" вишкіл саме й дасть можливість сполучати його зі службовими обов'язками старшини.

В и с н о в к и.

1. Війна є фактором у житті людства. Завдання поступу є змагатися обмежити негативний бік справи - гуманізм, але ніколи пацифізм.
2. Війна будучого - це іспит для всіх засобів нації; особливо тепер, коли носіями ідей є маси, а нова техніка поширить двобій швидко на цілу територію державних націй.- Армія будучого - це озброєна нація; частини механізовані будуть із одного боку кадрами для розгортання апарату боротьби, а з другого - служитимуть у руках Вищої Команди знаряддям для організації
3. Кадрам і на майбутнє забезпечена провідна роль; організаторам сучасних кадрів потрібно звернути особливу увагу на вишкіл еліт,- однієї - мас вояцтва - підстаршини /значна різноманітність і могутність засобів/ і другої - військової старшини, як командантів, нормально, відділів із різних родів зброї, себто, старшин уже універсальних.
4. Еволюція в організації Старшинського Корпусу тягне за собою й корективи в вишкілі та проходженні служби Старшинського Корпусу,- мета яких уможливити Старшині набути знань та досвіду, вимаганих од класи Військової Старшини; нова ситуація доводить також і потребу встановлення ранги Осавула /Маіора/.
5. Однак техніка стало змінюється, змінюватиметься й тактика загальна; з того впливає постійна вимога від Військової Старшини самоосвіти; загально узнані - Оперативне Кредо та Настільна бібліотека - будуть моментами, що об'єднують зусилля військової еліти.

З а к і н ч е н н я .

Вважаємо тему вичерпаню, - лишається ще трохи спинитися на двох моментах, що подані у прилозі до цієї праці, які, на нашу думку, зможуть позитивно вплинути на дослідчу працю старшини.

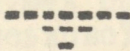
В цих прилогах містяться:

1. Оперативне Кредо, себто, низка тез, які б докупи давали нам певний, відповідний до духу доби оперативний світогляд, і

2. Каталог "Настільної бібліотеки Військового Старшини" х/, за розмір та загальну схему якої ми вже вказали вище.

Цілком зрозуміло, що обидві ці прилоги не можна вважати за щось незмінне, але, на кожний випадок, їх можна прийняти за вихідний пункт у дорозі до витворення воєнної доктрини.-

Каталог не повинен бути великим; тут до речі пригадати Драгоміровське правило - "Старшина повинен читати не багато книг, але добрі книги й по багато разів". Підкреслюємо "читати", бо Військовому Старшині так званої "практики-теорії" замало,- потрібна ще й вдумлива теоретична праця, солідне обізнання з теорією воєнного діла.-

х/ Каталог Настільної бібліотеки Військового Старшини Українське Воєнно-Наукове Товариство буде поступово друкувати, окремими листами.-

Прилога ч.І.

О п е р а т и в н е К р е д о .

Передмова.

В борні, в змаганні за перемогу, роля начальника домінує; ніколи він не може обмежитися лише видаванням передбоеквого наказу /кому, коли, що зробити/, бо рідко коли бій не перейде в фазу довготривалих змагань, особливо це справедливо тепер, коли засоби боротьби такі могутні й різноманітні; що ж казати про тактичні положення, коли обставини наказуватимуть начальникові перервати часово бій, а може й зовсім од нього ухилитися /конечна вимога захвати відділ для боротьби в новій оперативній обстановці/, - тепер, як ніколи, начальник відділу мусить весь час тримати руку на живчику бою.

У всякій боротьбі перемогу від поразки відокремлює мить; й часто ходитиме про вияв надзвичайної волі з боку начальника відділу. Навіть саму, здавалось би, вже одержану перемогу треба вважати за дуже небезпечне тактичне положення, бо добрий ворог і зміраючи може влучити нагоду поразити смертельно свого противника, - особливо це буде вірно при сучасних засобах боротьби.

Сучасні засоби боротьби, з їхньою різноманітністю що до чину та неоднаковою здібністю покривати простір, і поготів збільшують ролю начальників, особливо починаючи з рангів Військової Старшини /осаул, підполковник, полковник/, яку через те треба піднести до старшинської еліти і для якої мірилом був завжди вираз : " добрий тактик" .

Що-десять років, казав Наполеон, тактика змінюється; нижче поданими кількома формулами-тезами маємо на меті подати певний тактичний світогляд, чи інакше - д у х тактичного змислення; тези ці саме радимо Військовій Старшині взяти під розвагу, а також радимо їй ніколи не забувати заповіту маршала Фоша -

"Apprenez a penser"

Формули - тези.

Перемога на полі є проблемою сили, що її прикладаємо на оперативному /результатному/ напрямку в певній, сприятливій для чинности ударної групи, тактичні обстановці, а це й собі залежатиме від наступних даних:

1. Розуміння нач-відділом завдання, даного йому згори, /дану цю можна вважати за сталу: диспозиція, наказ, мапа, середники/.

2. Уміння нач-відділу оцінювати свою місцеву обстановку /дана, що всяк час змінюється/.

3. Уміння нач-відділу використати передані йому з гори до диспозиції засоби боротьби і під оглядом матеріальним, і моральним, вміння творити організми, а нарешті і -

4. раціонального застосування в севій практиці вічно живих принципів війни, з яких - ошаджування сил, вплив волі, вільне розпорядження засобами та забезпечення операцій - головніші.

Опанування модерної зброї, приладнення до неї військових організмів та експлоатація принципів війни вже в новітніх обставинах і є те, над чим має працювати кожний старшина.

- "Добра армія та, де кожен старшина знає, як він має діяти при кожній створеній обстановці" - Наполеон.

Теорії оперативного мислення дві - одну, звичайно, включають у формулу - "я подивлюсь, чого ворог хоче, а потім скажу - чого я хочу", а другу - "чого я хочу". Суть боротьби /проти-

дія устремлінь - бути поінформованим й захвати за собою оперативну ініціативу/ каже нам спинитися на другій формулі, а саме - "чого я хочу". А коли це так, то спинення нач-відділа на певному оперативному рішенні /ідеї двобок/ повинно попереджувати всі його оперативні розпорядження.

Проте, будучи переконаним прихильником формули "чого я хочу", начальник усе ж не може нею легковажити - пильна розвідка, зразкова служба зв'язку, відповідно до ситуації організована охорона, практичні міри на сполох, а нарешті - простота й глибина оперативного задуму, опрацьованого начальником відділу з узглядженням масштабів часу та простору, нададуть ділу начальника віри гідний характер. Начальник завжди мусить мати перед своїми очима ту провізоричну лінію /умовимось називати її лінією ініціативи/, не взявши під увагу якої - час, цей найважливіший із елементів боротьби, почне працювати на користь ворога, а з тим і оперативна ініціатива перейде до нього.

Із спостережень, що їх дає нам життя та наші студії в царині воєнної історії, можемо зробити такий висновок: до мети можемо йти або з тієї обстановки, яку нам витворено чинами старшого начальника, або з тієї, що її нач-відділу сам витворить певними попередніми тактичними кроками /похід, перегруповання, частинні бої, демонстрації/.

Одначе, і в першій комбінації, і в другій найважливіше місце буде належати головному ударові; Маршал Гінденбург ще раз це ствердив у своїй наказовій формулі: "Без головного удару воювати не можна".

Отже, ступнево повз марші, перегруповання на спочинок, частинні бої, задум нач-відділу перетвориться в певну, яскраво окреслену оперативну комбінацію - плян, де головний удар одержить своє місце і зміст. Але тепер перед нач-відділу повстане нова ділема - про можливість досягнути на оперативнім напрямку тактичного успіху, бо без тактичного успіху не ма-

тимемо й оперативного результату, який один може нас посунути вперед /друга Марна - Людендорф/. Ось ця обставина зможе вплинути на оперативну роботу нач-відділу й примусити його до останнього корективу, а саме - на зміну напрямку головного удару; думка - через тактичний успіх до наслідків оперативної вартости - буде тоді на часі.

Вибір тактичної форми боротьби - наступ, активна оборона з усіма їх відмінами - не маловажне діло, бо не доводиться сперечатися про вигоди наступу, багато що за це нам промовляє; але певні вигоди при експлоатації матеріальної частини та місцевих умовин - можуть нас змусити розпочати свій двобій із ворогом і з оборони, щоб зрештою витворити сприятливу обстановку для нашої загальної офензи. Повторимо за Маршалом Фошем: "En réalité, et en tout temps, il doit savoir à fond la force et les faiblesses de l'offensives comme de la défensive ainsi que leurs conditions de possibilité, car c'est seulement d'une judicieuse combinaison et application des deux systemes qu'il fera sortir une puissante action offensive, au point voulu. - Cette obligation grandit avec le nombre des troupes engagés."

Тут хіба ще треба додати те, що здається не має більш важкого завдання, як визначення моменту контр-наступу.

Час спинитися на ролі матеріальної частини, вона тепер, як ще ніколи, набула своєї ваги - аж до того, що прислужилася просякненню "матеріалізму" і до воєнного діла. Й сучасні засоби боротьби - це ні що инше, як індивідуальні чи колективні "меч" і "щит", якими чинитимуть люде, а тому в ряді елементів борні віддамо людині в бійці, як і раніш, головне місце.-

А все ж не можемо не вказати на ті особливости, що їх у тактичну чинність вояків поодиноких відділів і в оперативну творчість командантів вносить сучасне нам озброєння та інші технічні засоби боротьби.

Вкажемо найголовніші:

1. І найменші військові угруповання одержали тепер сильнішу та різноманітнішу зброю, тим по-більшалася роль еліти вояцтва - підстаршини /аж до підхорунжого/ та рівночасно роль випробованих стрільців.

Значіння малих відділів іноді набувати-ме такої ваги, що може обернути оперативне щастя в наш бік.

2. Ступінь пружности, по сильних втратах, військових організмів, смермованих нач-відділом для виконання певних тактичних завдань, може під час бою різко змінитися, а тому підноситься роль резервів, підноситься значіння вмілости витворювати їх у власнім організмі, а в ширшому масштабі повстають перед начальником турботи про межу пружности частин та дуже складне репараційне питання /роля великого і малого репараційного кола/.

3. Більша різниця поміж поодинокими родами зброї в здібностях покривати простір висовує більші можливости для нач-відділу при витворенні ним обстановки на рішачому напрямку, збільшує перспективи для практикування маневреної війни.

4. Одначе, з усім тим сполучаються й більші вимоги до моральних засобів вояків, властиво - відділів, бо битися відокремлено буде для них тепер нормальним, - не кажучи вже про те, що нові засоби боротьби значно побільшують фазу, коли боек є лише глядачом; ця фаза дуже відбивається на його нервових засобах, - терпіти, не маючи змоги впливати на перебіг подій, це найтяжче, що може припасти воякові.

Особливі обставини можуть привести тимчасово боротьбу і до війни позиційної, а тому те знання тактичних умовин для ведення війни в цих обставинах також для нас обов'язкові; закони цього характеру війни не треба сплутувати з законами для війни рухливої, бо "тактика позиційної війни, перенесена на рухливу війну, переважила б всю військову чинність та привела б до переходу ініціативи до рук більш рухливішого ворога".

Назагал нові технічні можливості підносять перед командним складом армії, з окрема її еліти - Військової Старшини та Генераліції - потребу серйозних студій у царині психології, військової педагогіки, психотехніки та поступу матеріальної частини армії, щоб у справі організації праці нервів бути на своєму місці; памятаймо, що доцільній організації праці нервів у бійці зобов'язаний був і Наполеон більшості своїх успіхів, а досягнення їх і є завданням командного складу.

Сучасні вимоги до Військової Старшини сполучаються з konieczністю для неї бути стало в курсі воєнної літератури, найліпші твори якої повинні ввійти до його настільної бібліотеки.

З моментом перебрання Вищою Військ. Командою на себе обов'язку складати каталог "Настільної бібліотеки Військового Старшини" розпочнеться й вироблення для всієї Старшини спільного загального задивлення на воєнне діло, що свій конкретний вислід знайде вже в військових Статутах.

НОТАТОН ВІД

В и с н о в о к :

Знання саме в собі сила, але воно потребує сталого повторювання та вдосконалення; бо добрим тактиком зможе бути лише той Військовий Старшина, пильний розум якого буде завжди змагатися підняти запону будучого - можливих форм майбутніх змагань, хай це не буде навіть щось твердо усталене, проте тоді вже у справжній бійці ми скорше зорієнтуємося; коротче ми хочемо сказати, що ставимо Військовій Старшині вимогу не лише аналізувати та фіксувати еволюцію, але й намічати можливі перспективи. Проте вона в конфлікт зі статутами /офіційна доктрина теж/ у службовій практиці входить не може.-

--

И. А. БУДАНОВ.

